

Конестяпін В.Г.¹, <https://orcid.org/0000-0002-6606-3448>
Ханікянц О.В.¹, <https://orcid.org/0000-0001-7518-3532>
Свищ Я.С.¹, <https://orcid.org/0000-0002-1573-8599>
Павлось О.О.², <https://orcid.org/0000-0002-0679-7909>
Бубнов В.О.¹, <https://orcid.org/0000-0002-8778-1158>

СВІТОВА СИСТЕМА НАВЧАННЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ ТРЕНЕРІВ З ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ

*¹Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

*²Комунальний заклад «Дитячо-юнацька
спортивна школа імені Олексія Дем'янюка*

Abstract. The system of training and certification of trainers in athletics (CECS) contributes to the formation of professional competence and modern ideas about working with athletes of various qualifications. This system has proven itself well in the world practice of training track and field athletes and is recommended for further implementation in the process of postgraduate training of Ukrainian coaches.

Keywords. Athletics, coaches, training and certification.

Актуальність. У підготовці спортсменів різної кваліфікації кадрове забезпечення відіграє провідну роль. Динамічність світового наукового розвитку ставить перед тренером вимогу до постійного самовдосконалення та підвищення власної професійної майстерності.

Аналіз останніх досліджень. Сучасний стан післядипломної підготовки тренерів, зокрема й з легкої атлетики, не сприяє впровадженню в тренувальний процес результатів останніх наукових досліджень. Система заходів післядипломної підготовки тренерів діє, переважно, завдяки ініціативі окремих фахівців та організацій, оскільки заохочення тренерів до підвищення професійної компетентності відсутнє навіть у Положенні про кваліфікаційні категорії тренерів-викладачів з легкої атлетики, а рівень їх теоретичної підготовленості ніким не контролюється [1].

В Україні легка атлетика, як повноцінний вид спорту, вирізняється своєю багатогранністю, складає вагомую частину досягнень українських спортсменів на світовій арені. Легкою атлетикою активно займаються учні та студенти як для розвитку фізичних якостей так й для підвищення власної спортивної майстерності [2, 3, 4, 5].

Сьогодні, для формування конкурентоспроможних спортсменів, тренерам необхідно висвітлювати нові тенденції світової легкої атлетики, а саме результати застосування інноваційних технологій в усіх компонентах підготовки легкоатлетів, від ознайомлення з дитячою легкою атлетикою до роботи із висококваліфікованими спортсменами.

Одним з механізмів вирішення зазначеної проблеми є впровадження світової системи навчання та сертифікації тренерів з легкої атлетики (CECS), розробленої IAAF (з 2019 року організація змінила назву на WA).

Мета: вивчити світові тенденції системи навчання та сертифікації тренерів (CECS) з легкої атлетики.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних літературних джерел, документів та звітів про проведення курсів IAAF в Україні та світі.

Результати дослідження. У 2007 року IAAF розробила спеціальну систему навчання та сертифікації тренерів, яка доступна будь-якій легкоатлетичній федерації у всьому світі. Матеріали для навчання тренерів доступні сьома основними мовами світу.

Довготривалі цілі, що зазначаються у CECS:

- забезпечити ефективне використання легкоатлетичних програм (CECS) для забезпечення кожної країни достатньою кількістю тренерів, які мають кваліфікацію відповідно до міжнародних стандартів;
- забезпечити регіони та країни можливістю навчати своїх тренерів однаковим міжнародним стандартам, не залежно від внутрішніх ресурсів.

CECS включає:

- вивчення блоку фундаментальних наук та навчання мистецтву ефективного та творчого їх застосування;

- опанування основ сучасної методики спортивного тренування і вдосконалення практичних навиків підготовки легкоатлетів різної кваліфікації.

CECS складається з теоретичного і практичного компонентів та блоку контролю. До теоретичного блоку входять заняття із загальної, спеціальної теорії та планування; до практичного – проведення тренувальних занять (Intro of Events та Practical Coaching); до контрольного – оцінка з практики, письмовий іспит та співбесіда [1, 6].

Структура CECS (із змінами від 2016 року) подана у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівні системи навчання та сертифікації тренерів з легкої атлетики [6].

Рі- вен ь	Назва (2007 – 2015 рр.)	Обсяг (дні)		Назва (з 2016 р. по теперішні й час)	Характеристик а
V	Тренер Академії (Senior Coach)	3 – 12 місяців		Тренер Академії NEW	Головний тренер; Елітний тренер з окремих видів легкої атлетики; Державний тренер; Представник спортсмена
IV	Старший тренер (Senior Coach)	14	8	III рівень NEW	Тренер окремих видів легкої атлетики (специфіка групи видів; тренерські навички та знання

					середнього рівня, продуктивність високого рівня); Офіціальний матеріал для навчання: «Легка атлетика – прикладна спортивна наука».
III	Тренер (Coach)	14	8	II рівень NEW	Тренер групи видів легкої атлетики (ознайомлення з тренуванням на результат, тренування для категорій U 20) Офіціальний матеріал для навчання: «Легка атлетика – прикладна спортивна наука».
II	Тренер в клубі (Assistant Coach)	14	12	I рівень NEW	Дитячий тренер (знайомство з легкою атлетикою; навички проведення «Дитячої легкої атлетики»; знайомство з
I	Дитячий тренер (Youth Coach)	10			

					тренуванням легкоатлетів, базова підготовка для юнацьких категорій U 16) Офіціальний матеріал для навчання: книги – «Бігай, стрибай, метай» та «Вступ до теорії тренування».
Разом (днів):	5	2	8		-

У 2008 році три фахівця галузі фізичної культури та спорту України – старший тренер збірної команди України з легкої атлетики з науково-методичного забезпечення кандидат пед. наук, доцент Акілов М.В., олімпійська чемпіонка, кандидат наук з фізичного виховання і спорту Самоленко Т.В. та завідувач кафедри легкої атлетики ЛДУФК, кандидат пед. наук, доцент Конестяпін В.Г. – успішно пройшли курси за програмою CECS для лекторів IAAF II рівня.

З 2009 по 2011 роки в різних містах України ними було проведено 6 курсів за програмою CECS II рівня для тренерів, двічі у Харкові на базі манежу ХТЗ, двічі у Ялті на УСБ «Авангард», та двічі, у Львові на КСБ Львівського державного університету фізичної культури. Пройшли навчання та були сертифіковані 141 тренер з легкої атлетики [1].

За оновленою програмою для лекторів CECS Level 1 New, яка була запроваджена IAAF у 2016 році, пройшов навчання Володимир Конестяпін, який згодом проводив семінар для тренерів з легкої атлетики у м. Баку (Азербайджанська республіка) та курси навчання і

сертифікації тренерів з легкої атлетики у м. Тбілісі (Грузія) у 2016 та 2017 роках відповідно.

У листопаді 2023 року у ФЛАУ в онлайн форматі відбулася нарада де народна депутатка України, заслужений майстер спорту України Ольга Саладуха та усі президенти територіальних федерацій з легкої атлетики обговорювали важливі теми для розвитку української легкої атлетики у 2023-2024 роках. Серед інших важливих тем було розглянуто питання: «Дитяча легка атлетика» – шлях від навчання тренерів до чемпіонату України з дитячої легкої атлетики. Представники територіальних федерацій і керівництво ФЛАУ має намір надихнути молодих тренерів та викладачів загальноосвітніх шкіл розпочати тренерську діяльність з дітьми та проводити тренування за допомогою програми розробленою IAAF для дітей різних вікових груп та рівня підготовленості.

Висновки. CECS сприяє розвитку творчого бачення тренерської роботи, здатності розв'язувати нестандартні завдання та приймати розумні рішення в нетипових умовах тренувального процесу.

Структура та зміст CECS IAAF сприяють формуванню професійної компетентності та сучасних уявлень про роботу зі спортсменами різних кваліфікацій у тренерів з легкої атлетики. На нашу думку, дана система добре показала себе у світовій практиці підготовки легкоатлетів та рекомендується до подальшого втілення у процес післядипломної підготовки тренерів в Україні.

Список літератури:

1. Акілов М. Досвід організації підвищення кваліфікації тренерів з легкої атлетики в Україні / Михайло Акілов, Тетяна Самоленко, Володимир Конестяпін, В'ячеслав Шутєєв // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Л., 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 6 – 9.

2. Конестяпін В. Фізичне виховання школярів 14-15 років з пріоритетним використанням засобів легкої атлетики / В.Конестяпін, Т.Вітер // Молода спортивна

наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12, т. 2. – С. 115 – 119.

3. Легка атлетика: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю / Бобровник В.І., Совенко С.П., Колот А.В. – К. : Логос, 2019. – С 37 – 47. // [Електронний ресурс] : Режим доступу : https://uaf.org.ua/images/doc/books/Programa_DUSCH.pdf

4. Павлось О. Результати експериментальної перевірки програми з використанням засобів проекту «Дитяча легка атлетика ІААФ» на уроках фізичної культури / Павлось О.О., Павлось Р.М., Хохла А.І., Дух Т.І. // Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2018. – Вип. 152, т. 2. – С. 150 – 153.

5. Khanikiants O. Specifics of quickness development of average school age pupils / Olena Khanikiants, Volodymyr Konestyapin, Andrii Goliney / IV International Eurasian Conference Sport Education and Society, International Juried Arts Mixed Exhibition on National Cultures, 6 – 8 December 2019, Denizli, TURKEY. – P. 1422.

6. The Five-Level IAAF Coaches Education and Certification System // [Електронний ресурс] : Режим доступу : <https://worldathletics.org>.

Кузь Ю.С. <https://orcid.org/0000-0003-3182-6473>

ОПІР ВОДИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ШВИДКІСТЬ ПЛАВАННЯ

**Тернопільський національний педагогічний
університет
ім. В.Гнатюка**

Annotation. *The article considers hydrodynamic swimming, which is characterized by the interaction of the water medium with the body moving in it. The main condition of dynamic swimming is the reaction of water resistance,*